

UDENRIGSMINISTERIET

648

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag

Journalnummer

1

400.C.2-0

EUK

18. marts 2004

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Økonomi- og Erhvervsministeriets, Udenrigsministeriets samt Justitsministeriets grundnotat vedrørende Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter, KOM(2003)827, og Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans, KOM(2003)828.

J. B. M.

NOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

3. marts 2004

/LDY

Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter, KOM(2003)827, og Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans, KOM(2003)828.

Resumé

Hjemlen til oprettelse af en domstolsordning for EF-patenter blev med Nice-traktaten indsat i EF-traktaten som artikel 225 A og artikel 229 A. Kommissionen har på baggrund heraf fremlagt to forslag til rådsafgørelser vedrørende etablering af en domstolsordning for EF-patenter. De to forslag baserer sig på Rådets fælles politiske linje af 3. marts 2003.

Det første forslag til rådsafgørelse, KOM(2003)827, vedrører tildeling af kompetence til Domstolen (som institution) til at afgøre tvister om EF-patenter. For at Domstolen kan udøve domstolskompetence med hensyn til EF-patenter, skal den først med artikel 229A som hjemmelsgrundlag, tillægges kompetence hertil. Forslaget fastsætter omfanget af denne kompetence.

Det andet forslag til rådsafgørelse, KOM(2003)828, vedrører selve oprettelsen af EF-Patentretten og appel til Retten i Første Instans. I henhold til EF-traktatens artikel 225 A og 245 foreslår Kommissionen, at der oprettes en særlig retsinstans, benævnt "EF-Patentretten", der knyttes til Retten i Første Instans, og som har kompetence til at afgøre tvister om EF-patenter. Forslaget indeholder de overordnede bestemmelser om proceduren ved domstolen. Forslag til procesreglement er endnu ikke fremlagt.

Forslagene vil blive drøftet i Rådets arbejdsgruppe for domstolsanliggender fra den 19. april 2004 og forventes præsenteret for Rådet på rådsmøde (konkurrenceevne) den 17. og 18. maj 2004.

1. Baggrund og indhold

Hjemlen til oprettelse af en domstolsordning for EF-patenter blev med Nice-traktaten indsat i EF-traktaten som artikel 225 A og artikel 229 A. Kommissionen har på baggrund heraf fremlagt to forslag til rådsafgørel-

ser vedrørende etablering af en domstolsordning for EF-patenter. De to forslag baserer sig på Rådets fælles politiske linje af 3. marts 2003, der var resultatet af drøftelser under det danske og græske formandskab.

Det første forslag til rådsafgørelse vedrører tildeling af kompetence til EF-Domstolen (som institution) til at afgøre tvister om EF-patenter. For at EF-Domstolen kan udøve domstolskompetence med hensyn til EF-patenter, skal den først tillægges kompetence hertil. I henhold til EF-traktatens artikel 229 A kan Rådet vedtage bestemmelser med henblik på at tillægge EF-Domstolen kompetence til at afgøre tvister vedrørende anvendelsen af retsakter, hvorved der indføres fællesskabsretlige industrielle ejendomsrettigheder. Forslaget til Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til EF-Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter indeholder bestemmelser om tildeling af kompetence vedrørende EF-patenter og fastsætter omfanget af denne kompetence.

Det andet forslag til rådsafgørelse vedrører oprettelsen af EF-Patentretten og appel til Retten i Første Instans. I henhold til EF-traktatens artikel 225 A og 245 foreslår Kommissionen, at der oprettes en særlig retsinstans, benævnt "EF-Patentretten", der knyttes til Retten i Første Instans, og som har kompetence til som første instans at afgøre tvister om EF-patenter. EF-Patentretten skal kunne træffe afgørelser i sager om ugyldighed, krænkelse og udnyttelse af EF-patenter, herunder sanktioner og erstatning, jf. Kommissionens forslag til forordning om EF-patentet.

Forslaget til afgørelse indeholder desuden de bestemmelser, der er nødvendige for, at Retten i Første Instans kan varetage sin nye funktion som appelinstant i henhold til EF-traktatens artikel 225, stk. 2, vedrørende afgørelser truffet af EF-Patentretten.

1. Afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen (art. 229A), KOM(2003)827

Sagsområder

I artikel 1 fastlægges de sagsområder, hvor Domstolen tildeles kompetence. Det drejer sig om kompetence til at afgøre tvister om krænkelse af EF-patenter, spørgsmål om gyldighed, tvister om krænkelse eller gyldighed af et supplerende EF-beskyttelsescertifikat (tidsmæssig forlængelse af et EF-patent), tvister om udnyttelse af opfindelser efter offentliggørelsen af patentansøgningen, tvister om forbenyttelsesret, afgørelser om foreløbige foranstaltninger eller sikrende forholdsregler, og endelig kompetence til at tilkende erstatning eller godtgørelse samt mulighed for at ikende tvangsbøder.

Overgangsperiode

I artikel 2 fastlægges princippet om en overgangsperiode, inden for hvilken de nationale domstole har kompetence til at træffe afgørelse i sager

om EF-patenter. Sager anlagt inden EF-Domstolen får tillagt kompetencen, skal således føres ved de nationale domstole.

Særlig vedtagelsesprocedure

I artikel 3 citeres det princip, som følger af artikel 229A, hvorefter Rådet henstiller, at afgørelsen om tildeling af kompetence til EF-Domstolen vedtages i overensstemmelse med medlemslandenes forfatningsretlige bestemmelser. Dette vil for Danmarks vedkommende sige, at afgørelsen skal gennemføres efter proceduren i grundlovens § 20.

Ikrafttræden

Artikel 4 indeholder bestemmelser om afgørelsens ikrafttræden. Bestemmelsen relaterer sig tillige til artikel 3, i henhold til hvilken afgørelsens endelige vedtagelse skal ske i overensstemmelse med medlemsstaternes forfatningsretlige bestemmelser. Det fastlægges som følge heraf, at afgørelsen først træder i kraft på dagen for offentliggørelsen af en meddelelse fra Domstolens præsident herom i Den Europæiske Unions Tidende.

2. Afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten (artikel 225A), KOM(2003)828

Generelle bestemmelser

EF-Patentretten skal have sæde ved Retten i Første Instans i Luxembourg.

I artikel 2 opregnes de af EF-traktatens bestemmelser om Domstolen, der skal finde anvendelse på EF-Patentretten.

Særlige statut-bestemmelser for EF-Patentretten

I artikel 4, der består af et bilag til statuten til Domstolen, fastlægges de nærmere regler om kompetence, udnævnelse af dommere og valg af præsident, teknisk sagkyndige, EF-Patentrettens organisation, og rettergangsmåden.

Kompetence: EF-Patentrettens kompetence fastslås ved henvisning til rådsafgørelsen i henhold til artikel 229A, se ovenfor.

Dommerne: EF-Patentretten skal bestå af syv dommere, præsidenten medregnet. Dommerne vælges for en 6-årig periode med mulighed for genudnævnelse. En delvis fornyelse finder sted hvert 3. år. Det foreslås, at dommerne vælges blandt kandidater indstillet af medlemsstaterne, og at de skal have stor anerkendt juridisk sagkundskab inden for patentret. Rådet udnævner dommerne med enstemmighed efter høring af et rådgivende udvalg, der til brug for Rådet afgiver en udtalelse om de opstillede kandidater. Udvalget består af 7 medlemmer, der vælges blandt tidligere medlemmer af Domstolen, Retten i Første Instans, EF-Patentretten eller jurister med anerkendte faglige kvalifikationer. Udnævnelse af medlemmer til det rådgivende udvalg sker af Rådet med kvalificeret flertal.

Præsident: Præsidenten for EF-Patentretten vælges blandt rettens dommere. Præsidenten vælges af dommerne for en 3-årig periode med mulighed for genvalg.

Teknisk sagkyndige/assisterende referenter: Det foreslås, at dommerne under hele sagsbehandlingen bistås af teknisk sagkyndige. Til dette formål gøres der brug af "assisterende referenter, jf. EF-Domstolens Statut art. 13". Disse assisterende referenter, som er specialiserede inden for forskellige tekniske områder, skal deltage i forberedelsen af sagerne samt i retsforhandlingerne og rådslagningerne, men vil ikke have ret til at deltage i voteringen. De assisterende referenter skal have stor sagkundskab inden for de relevante tekniske områder. De udnævnes for en periode på 6 år med mulighed for genudnævnelse. Rådet udnævner de assisterende referenter med enstemmighed og på forslag af Domstolen. Det forudsættes, at der skal udnævnes et begrænset antal referenter inden for de grundlæggende teknologiske områder.

Domstolens organisation: EF-Patentretten sættes i afdelinger bestående af tre dommere, men ifølge forslaget til statut skal procesreglementet indeholde mulighed for, at retten kan sættes i udvidet sammensætning eller med en enkelt dommer. Behovet for at sætte retten i udvidet sammensætning vil f.eks. opstå i sager om grundlæggende patentretsspørgsmål, hvorimod muligheden for at benytte sig af begrænset sammensætning f.eks. vil være relevant, når der skal træffes afgørelse om foreløbige forholdsregler. Afdelingernes sammensætning og sagsfordelingen fastsættes i procesreglementet.

Rettergangsmåden: De fleste af de bestemmelser i statuten, der finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten i Første Instans, vil også gælde for EF-Patentretten. Det drejer sig f.eks. om bestemmelserne om hovedelementerne i retsforhandlingerne (skriftlig og mundtlig forhandling), krav til indholdet i stævningen, bevisoptagelse (vidner og sagkyndig undersøgelser), offentlighed om retsmøderne m.m. Der er dog behov for enkelte ændringer, som beskrives nedenfor.

Advokater kan bistås af en europæisk patentagent, som er en person berettiget til at agere overfor den europæiske patentorganisation. Dette bekræfter vigtigheden af teknisk sagkundskab for parterne. Agenten har ret til at tage ordet under retsforhandlingerne på vilkår, der fastsættes i procesreglementet.

EF-Patentretten kan kræve, at bevismateriale, der påberåbes af en part, men som er i den anden parts besiddelse, fremlægges.

EF-Patentretten kan træffe beslutning om foreløbige forholdsregler (forbud) og bevissikrende foranstaltninger (beslaglæggelse af omtvistede varer), uden at hovedsagen er anlagt.

EF-Patentretten kan afsige udeblivelsesdomme og kan desuden i ganske særlige tilfælde træffe beslutning om genoptagelse af en sag.

EF-Patentretten har mulighed for at udsætte behandlingen af en sag på afgørelse af en anden sag eller en sag ved Den Europæiske Patentorganisation.

EF-Patentrettens afgørelser kan som hovedregel tvangsfuldbyrdes, når ankefristen er udløbet. Appel af en dom afsagt af EF-Patentretten vil have opsættende virkning. EF-Patentretten kan dog bestemme, at afgørelsen skal kunne tvangsfuldbyrdes straks og kan i den forbindelse kræve sikkerhedsstillelse. Proceduren for tvangsfuldbyrdelse forenkles, da EF-Patentretten selv vil kunne påføre dommen fuldbyrdelsespåtegning. Herefter kan domme fuldbyrdes umiddelbart i henhold til den nationale borgerlige retsplejes regler. EF-Patentretten kan bestemme, at der skal pålægges tvangsbøder ved manglende opfyldelse af domme og kendelser.

Der skal betales retsafgifter for sager ved EF-Patentretten. Størrelsen fastsættes i en afgiftsordning, der skal vedtages af Rådet med kvalificeret flertal. Retsafgifternes størrelse skal fastsættes ud fra en afvejning mellem grundsætningen om lige adgang til retsvæsenet, og det rimelige i at parterne yder et bidrag til dækning af de omkostninger, der er forbundet med EF-Patentrettens tjenester. Dertil kommer, at procesreglementet vil indeholde bestemmelser om fri proces for parter, der er ude af stand til at betale omkostningerne. Procesreglementet er endnu ikke udarbejdet.

EF-Patentretten kan træffe beslutning om, at den afholder retsmøder i andre medlemsstater end den, hvor den har sæde.

Ethvert officielt EU-sprog kan være processprog ved EF-Patentretten. Hvilket sprog, der anvendes som processprog i en bestemt sag, afhænger af, hvor i Fællesskabet sagsøgte er hjemmehørende. Er sagsøgte ikke hjemmehørende i EU, føres sagen på det sprog, patentet er meddelt på (engelsk, tysk eller fransk). Dertil kommer, at parterne med rettens samtykke kan vælge et hvilket som helst EU-sprog som processprog. Retten kan tillige afhøre parter og vidner på et andet sprog end processproget.

Appel til Retten i Første Instans

EF-Patentrettens afgørelser af retsspørgsmål vil i henhold til EF-traktatens artikel 225, stk. 2, og artikel 225 A, stk. 3, kunne appelleres til Retten i Første Instans. Med henblik herpå foreslås det at oprette en særlig patentappellafdeling ved Retten i Første Instans med tre dommere, som skal have stor juridisk sagkundskab inden for patentret. Dommerne vil også i appelinstansen blive bistået af sagkyndige assisterende referenter. Fristen for appel er 2 måneder.

Appellen kan baseres på retsspørgsmål og faktiske omstændigheder. Nye faktiske omstændigheder og beviser kan kun fremlægges, hvis de ikke

med rimelighed kunne forventes at have været fremlagt under sagen i første instans. Sagsomkostningerne kan ikke være genstand for appel.

Medlemsstaterne og Fællesskabernes institutioner kan indtræde i appelsagerne. En sådan intervention er ikke mulig i 1. instanssagen, men er relevant i anden instans, så medlemsstaterne kan være med til at udvikle retsspørgsmål inden for EF-patentret.

Processproget i anden instans er det sprog, hvorpå sagen er ført i 1. instans.

Retten i Første Instans er anden og sidste instans i tvister om EF-patenter. Sager kan herefter ikke appelleres til Domstolen, medmindre de regler om fornyet prøvelse, der er under udarbejdelse med hjemmel i artikel 225, stk. 2, i helt særlige tilfælde skulle give mulighed herfor.

Ikrafttræden

Afgørelsen om oprettelsen af EF-Patentretten træder i kraft, når medlemsstaterne har givet meddelelse som foreskrevet i den afgørelse, der tildeler Domstolen kompetence i patentsager. Når afgørelsen om at tildele Domstolen kompetence i EF-patentsager træder i kraft, vil overgangsperioden ophøre, og EF-Patentretten vil herefter være enekompetent til at behandle EF-patentsager.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentets holdning foreligger endnu ikke.

3. Nærheds- og proportionalitets princippet

Formålet med oprettelse af et EF-patentsystem er at skabe et system, hvor der via én enkelt procedure kan opnås patentbeskyttelse i hele EU, og hvor EF-patentet kan håndhæves ved én enkelt retsinstans, der anvender ensartede retsregler. Denne målsætning kan kun nås på fællesskabsplan. I en overgangsperiode indtil EF-Patentretten er i funktion, hvilket den skal være senest i 2010, har de nationale domstole kompetence til at træffe afgørelse om EF-patenter med virkning for hele fællesskabet. Efter udløbet af overgangsperioden tilfalder kompetencen alene EF-Patentretten. Forslagene findes på denne baggrund at være i overensstemmelse med nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Der foreligger ikke gældende national lovgivning om et EF-patentdomstolssystem.

Således om patentsystemerne er opbygget i dag, tilkommer det de nationale domstole at træffe afgørelse om krænkelse og gyldighed af nationale patenter. Retsplejeloven indeholder bestemmelser om håndhævelse af patentrettigheder, herunder regler om fagedforbud.

Reglerne om patenter findes i lovbekendtgørelse nr. 781 af 30. august 2001. Herudover findes bekendtgørelse nr. 6 af 6. januar 2003 om patenter og supplerende beskyttelsescertifikater. Danmark har tillige ratificeret Den Europæiske Patentkonvention.

5. Høring

Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter samt Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans er sendt i skriftlig høring den 6. februar 2004 til medlemmerne af Juridisk Specialudvalg og medlemmerne af specialudvalget for konkurrenceevne og vækst.

Der er modtaget høringssvar fra Danmarks Apotekerforening, Dansk Handel & Service, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Jernbanetilsynet, Ledernes Hovedorganisation, Østre Landsret og Statens Luftfartsvæsen, der ikke har haft bemærkninger til forslaget.

Der er endvidere modtaget høringssvar fra Den Danske Dommerforening, der har henvist til, at det ifølge forslaget om oprettelse af EF-Patentretten påhviler medlemsstaterne at vedtage de fornødne bestemmelser herom i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser. Dommerforeningen går ud fra, at der i forbindelse med en eventuel gennemførelse af bestemmelserne i Danmark vil ske en nærmere belysning af de fordele, der forventes opnået ved en gennemførelse, over for den suverænitetsafgivelse, som forslagene indebærer.

Dansk Industri (DI) har tilkendegivet, at man støtter forslaget om oprettelse af en EF-Patentret, og at det ikke er afgørende for DI, om sagerne føres i Danmark, og om der medvirker dansksprogede dommere. DI finder, at forslaget tager højde for behovet for, at dommerne skal have høje faglige kvalifikationer på det patentfaglige område. DI støtter modellen med at have assisterende referenter. DI foreslår endvidere, at det præciseres, at EF-Patentretten kan kræve *dele af* sagens dokumenter oversat til processproget.

Lægemiddelindustriforeningen (LIF) mener, at forslagene generelt stemmer overens med, hvad dets medlemmer har givet udtryk for skal gælde for den fælles EF-Patentret, både hvad angår sprog, sæde for retten og udvælgelse af dommere. LIF hilser ensrettede regler, stabil retspraksis og retssikkerhed på patentområdet velkomne.

Advokatrådet har anført, at det er rådets opfattelse, at det er væsentligt, at de personer og virksomheder, der møder for EF-Patentretten, har reel og ligeværdig mulighed for at føre sagen på sit eget sprog. Dette er efter rådets opfattelse særligt vigtigt i relation til de foreløbige retsmidler. Advo-

katrådet anfører, at den foreslåede sprogordning ved retten kan føre til, at processproget bliver et af hovedparten af EU's patentdommeres daglige arbejdssprog, idet alternativet er, at parternes indlæg skal tolkes med risiko for at visse detaljer går tabt. Advokatrådet antager, at dette formentlig vil medføre, at danske parter må vælge ikke at føre deres sager på dansk, da der formentlig ikke vil være et flertal af dommere i panelet, der kan tale dansk. Hvis dansk ikke anvendes som processprog, forventer rådet, at danske advokater inden for en kort tidshorison vil blive fravalgt i alle større internationale sagskomplekser, og formentlig også i mange mindre sager. Det er rådets opfattelse, at kompetencetabet vil betyde, at danske virksomheder på sigt vil stå i den situation, at der ikke findes dansk base-rede og dansktalende advokater, som med kort varsel og på sagsøgtets sprog kan rådgive og bistå danske virksomheder indenfor EF-patentretten. Rådet finder tillige, at punkt 4 i konsekvensanalyserne, der findes i forslagene, ikke er retvisende, idet analyserne ikke indeholder en beskrivelse af de konsekvenser, der følger af, at små og mellemstore virksomheder med kort varsel vil blive sagsøgt ved en domstol i et fremmed land og i realiteten kan være nødt til at føre deres forsvar på et fremmed sprog. Rådet anfører sluttelig, at rådets betænkeligheder i væsentligt omfang vil kunne imødekommes, såfremt det ved udformningen af Domstolens statut og procesreglement sikres, at det i sager vedrørende foreløbige retsmidler bliver hovedreglen, at retten, når parter og vidner skal afhøres og sagen skal procederes, sættes i det EU-land, hvor sagsøgte har hjemting. Rådet forventer tillige, at der også i de egentlige retssager åbnes reel mulighed herfor. Rådet mener, at artikel 24 i statuten bør ændres, således at retten i almindelighed er forpligtet til at sætte retten i andre medlemsstater i tilfælde, hvor hensynet til sagsøgte tilsiger dette, hvilket således bør være hovedreglen i hvert fald i sager vedrørende foreløbige retsmidler.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Forslaget om etablering af EF-Patentretten vil kræve lovgivning, hvoraf det fremgår, at EF-Patentretten er enekompetent til at behandle sager om EF-patenter.

Forslaget til rådsafgørelse om tildeling af kompetence til EF-Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter indebærer, at EF-Domstolen vil kunne træffe endelig afgørelse i patentsager mellem private, således at dommen har virkning i medlemsstaterne, som var den afsagt af nationale domstole. En sådan tildeling af kompetence vil være udtryk for overladelse til EU af yderligere (dømmende) beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder. Det indebærer i givet fald, at proceduren i grundlovens § 20 skal iagttages.

Forslagene forventes ikke at få statsfinansielle konsekvenser, idet oprettelsen af domstolssystemet sker i EU-regi og i henhold til EU's budget.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Oprettelse af en central domstolsordning, hvor patenthavere ved én enkelt proces kan få en afgørelse, der er gældende i hele EU, indebærer, at patenthaver eller den, der vil anfægte et patent, ikke behøver at føre proces i flere lande, således som tilfældet er i dag. Dette vil medføre en økonomisk besparelse. Særligt små og mellemstore virksomheder afstår i dag fra patentering, fordi omkostningerne i forbindelse med håndhævelse er for store. Der til kommer, at tilliden til patentsystemet vil øges, når det bliver lettere og billigere at føre sag om et EF-patent. Et velfungerende patentsystem er en af rammebetingelserne for øget innovation og dermed vækst.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Forslag til rådsafgørelserne har ikke tidligere være forelagt Europaudvalget.

Dog er udvalget informeret om de grundlæggende elementer i domstolsordningen i forbindelse med forelæggelse af forslaget til forordning om EF-patentet.